

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra obchodu a financí

Bakalářská práce

Podnikání a právnické osoby v ČR od roku

2014

Markéta Novotná

© 2015 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Katedra obchodu a financí
Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Markéta Novotná

Podnikání a administrativa

Název práce

Podnikání a právnické osoby v ČR od roku 2014

Název anglicky

Business and Legal Entities in the Czech Republic Since 2014

Cíle práce

Cílem rešeršní části bakalářské práce je charakterizovat problematiku podnikání právnických osob v České republice od roku 2014. Cílem praktické části práce je vymezit nejdůležitější změny a rozdíly dané novou právní úpravou podnikání právnických osob a jejich pozitivní nebo negativní dopady na podnikatelské aktivity v rámci České republiky.

Metodika

Rešeršní část bakalářské práce bude zpracována popisnou metodou na základě syntézy poznatků získaných z odborné literatury, pojednávajících o problematice podnikání právnických osob zejména v České republice. Zpracování praktické části práce bude založeno na analýze a následném porovnání změn mezi původní a novou právní úpravou podnikání právnických osob účinnou od 1. 1. 2014. Na základě empirie a dedukce budou formulovány možné dopady na podnikatelské aktivity právnických osob v rámci České republiky.

Doporučený rozsah práce

30 – 40 stran

Doporučené zdroje informací

SRPOVÁ, J. ŘEHOŘ, V. a kol. Základy podnikání. 1.vyd. Praha: 2010, Grada Publishing. 432 s. ISBN 978-80-247-3339-5

SYNEK, M., KISLINGEROVÁ, E. a kol. Podniková ekonomika. 5. přeprac. vyd. Praha: 2010, C.H.Beck. 498 s. ISBN 978-80-7400-336-3

ÚZ č.900 – Nový občanský zákoník 2014. Ostrava: 2012, Sagit. ISBN 978-80-7208-920-8

ÚZ č.901 – Zákon o obchodních korporacích 2014. Ostrava: 2013 Sagit. ISBN 978-80-7208-921-5

VEBER, J., SRPOVÁ, J. a kol. Podnikání malé a střední firmy. 3. aktualiz.vyd. Praha: 2013, Grada Publishing. 336 s. ISBN 978-80-247-4520-6

Předběžný termín obhajoby

2015/06 (červen)

Vedoucí práce

Ing. Milan Ulrich

Elektronicky schváleno dne 29. 9. 2014

Ing. Helena Čermáková, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 11. 11. 2014

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 05. 03. 2015

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci "Podnikání a právnické osoby v ČR od roku 2014" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autorka uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 16. 3. 2015

Poděkování

Děkuji panu ing. Milanu Ulrichovi za vedení a za konzultace při zpracování mé bakalářské práce. Dále bych ráda poděkovala svým rodičům a přátelům za podporu a cenné rady během celého studia.

Podnikání a právnické osoby v ČR od roku 2014

Business and Legal Entities in the Czech Republic Since 2014

Souhrn

Tato bakalářská práce se zabývá podnikáním a právnickými osobami v České republice od roku 2014. V teoretické části je charakterizována problematika podnikání a právnických osob. V praktické části bakalářské práce je obsaženo vymezení nejdůležitějších změn a rozdílů podnikání právnických osob do 31. 12. 2013 a od 1. 1. 2014. Dále tato práce přináší porovnání obchodního zákoníku se zákonem o obchodních korporacích doplněné o ustanovení z nového občanského zákoníku. Závěr praktické části práce obsahuje zhodnocení pozitivních a negativních dopadů těchto změn na podnikatele v České republice.

Klíčová slova

Podnikání, právní osobnost, právnická osoba, obchodní korporace, obchodní společnost, družstvo, spolek, fundace.

Summary

The bachelor's thesis is concerned with business and legal entities in the Czech Republic since 2014. The research part defines the topic of business and legal entities. The practical part delineates the most important changes and differences between business conducted by legal entities until 31/12/2013 and since 1/1/2014. The thesis further compares the Commercial Code and the Business Corporations Act as amended by the provisions of the new Civil Code. The practical part concludes with an assessment of both the positive and negative impact of the changes upon businesspeople in the Czech Republic.

Keywords

Business, legal subjectivity, legal entity, business corporation, company, co-operative society, association, foundation.

Obsah

1	Úvod	10
2	Cíl a metodika práce	11
2.1	Cíl práce.....	11
2.2	Metodika práce	11
3	Teoretická východiska.....	12
3.1	Základní rysy, historie, zakladatelé, teorie podnikání	12
3.1.1	Základní rysy podnikání	12
3.1.2	Historie.....	12
3.1.3	Zakladatelské osobnosti	13
3.1.4	Historie podnikání v českých zemích	14
3.1.5	Teorie podnikání	14
3.2	Základní pojmy, typy, cíle, funkce podnikání	16
3.2.1	Základní pojmy v oblasti podnikání	16
3.2.1.1	Podnikání.....	16
3.2.1.2	Podnik	16
3.2.1.3	Podnikatel.....	17
3.2.2	Zahájení podnikání	17
3.2.3	Typy podnikání	19
3.2.4	Cíle podnikání.....	20
3.2.5	Funkce (činnosti) podniku	21
3.3	Podnikání v ČR.....	23
3.3.1	Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník	23
3.3.1.1	Vymezení základních pojmů dle NOZ.....	23
3.3.2	Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník.....	24
3.3.2.1	Vymezení základních pojmů dle zákona č. 513/1991 Sb.	24

3.3.3	Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích)	25
3.3.3.1	Vymezení základních pojmů dle ZOK	25
3.3.4	Zákon č. 455/1991 Sb., živnostenský zákon	25
3.4	Typologie podniků	26
3.4.1	Podniky podle právní formy	26
3.4.1.1	Podnik jednotlivce	26
3.4.1.2	Osobní společnosti	27
3.4.1.3	Kapitálové společnosti	27
3.4.1.4	Družstvo	27
3.4.1.5	Veřejný (statní) podnik, nezisková organizace	27
3.4.2	Podniky podle sektorů a hospodářských odvětví	28
3.4.3	Podniky podle velikosti	28
3.4.4	Podniky podle typu výroby	29
3.4.5	Sdružení podniků	30
3.4.5.1	Kooperace	30
3.4.5.2	Koncentrace	32
4	Praktická část	34
4.1	Obchodní korporace (porovnání původního a nového zákona)	34
4.1.1	Veřejná obchodní společnost	34
4.1.2	Komanditní společnost	35
4.1.3	Společnost s ručením omezeným	37
4.1.4	Akciová společnost	40
4.1.5	Družstvo	44
4.1.6	Spolek	44
4.1.7	Fundace	45
5	Zhodnocení výsledků	46

6	Závěr.....	48
7	Seznam použitých zdrojů	49
7.1	Seznam literatury.....	49
7.2	Seznam internetových zdrojů	49

1 Úvod

Hlavním tématem mé bakalářské práce je podnikání a právnické osoby. Vzhledem ke změnám v právní úpravě podnikání v České republice je toto téma velmi aktuální. K 31. 12. 2013 byl zrušen obchodní zákoník a nově vznikl zákon o obchodních korporacích, který přinesl podstatné změny pro podnikatele jak v osobních, tak i kapitálových společnostech. Od 1. 1. 2014 vešel v účinnost nový občanský zákoník, do kterého byly přeneseny některé části obchodního zákoníku.

Teoretická část bakalářské práce je založena na obecné charakteristice a popisu podnikání. Ve vstupní části teoretických východisek je stručně shrnuta historie podnikání. V této části se zabývám vymezením základních pojmů, rysů a teorií podnikání. Důležitou součástí teorie o podnikání jsou také typy, cíle a funkce podnikání. V další části teoretických východisek se zabývám tím, jaká legislativa upravuje podnikání právě v České republice. S tímto úzce souvisí typologie podniků, kde jsou uvedeny základní charakteristiky jednotlivých typů podniků.

Praktická část bakalářské práce přináší porovnání těch nejdůležitějších a nejpodstatnějších změn, které se dotkly českých podnikatelských subjektů, zejména veřejných obchodních společností, komanditních společností, společností s ručením omezeným, akciových společností a dále i družstev. Praktická část také přináší vymezení základních charakteristik spolků a fundací. V závěru praktické části uvádím subjektivní zhodnocení výsledků.

Téma své bakalářské práce jsem si vybrala pro jeho aktuálnost a také ze své vlastní iniciativy, protože předpokládám, že budu sama jednou podnikat.

2 Cíl a metodika práce

2.1 Cíl práce

Hlavním cílem bakalářské práce je vymezit nejdůležitější změny a rozdíly, které přinesla nová právní úprava podnikání a právnických osob v České republice od roku 2014. Cílem této práce je charakterizovat problematiku, která se týká podnikání právnických osob. Důležitým cílem práce je porovnat původní právní úpravu podnikání, tj. obchodní zákoník s novou právní úpravou podnikání, tj. zákon o obchodních korporacích. Dalším cílem je shrnutí legislativy, která upravuje podnikání v České republice. Cílem je také obecně charakterizovat pojem podnikání, jeho typy, rysy, teorii a druhy podnikání. Tato bakalářská práce přináší i zhodnocení pozitivních a negativních dopadů na české podnikatele.

2.2 Metodika práce

Teoretická část bakalářské práce je zpracována pomocí získaných poznatků z odborné literatury, které se zabývají problematikou podnikání právnických osob, a to především v České republice.

Praktická část práce je zpracována na základě analýzy a na základě následného porovnání změn mezi původní a novou legislativou podnikání, která je v České republice účinná od 1. 1. 2014. Na základě zkušeností získaných prostudováním a procesu usuzování jsou vymezeny dopady, které mohou postihnout podnikatelské aktivity právnických osob v rámci České republiky.

3 Teoretická východiska

3.1 Základní rysy, historie, zakladatelé, teorie podnikání

3.1.1 Základní rysy podnikání

Podnikání je charakterizováno několika důležitými rysy. Smyslem podnikání je snaha o zhodnocování neboli růst vloženého kapitálu. Růstu kapitálu je většinou dosahováno ziskem, který je vytvářen uspokojováním potřeb zákazníků. Podnikatel zákazníky uspokojuje svými výrobky nebo službami, což vede k dosažení již zmiňovaného zisku. Důležitým faktorem v začátku podnikání je vložený kapitál. Kapitál může být vlastní nebo cizí. Výše vstupního kapitálu značně závisí na předmětu podnikání, jeho rozsahu a na velikosti podniku.

3.1.2 Historie

Historie uvádí dva základní proudy vědeckého zkoumání podniku. Jeden proud vznikl v německy mluvících zemích, kde se rozvíjí především věda o podnikovém hospodářství (v originále „Betriebswirtschaftslehre“), která zkoumá podstatu podniku a podnikání. Tato věda se snaží uspořádat znalosti do vědecké disciplíny a klade důraz na logickou strukturu a ucelenost. Další proud se rozvíjel ve Francii a později v USA. Tento proud formuluje přístup k podnikání jako teorii řízení, která analyzuje prvky řídicího procesu, jejich dynamiku a vzájemné vazby. V průběhu vývoje dochází k obohacení teorie řízení o další prvky, jako jsou například analýza rozhodovacích procesů, aplikace matematiky, sociologie a psychologie. Oba proudy, německý i francouzský, mají řadu společných prvků a zároveň se i vzájemně doplňují.

Původ výrazu podnikatel - „entrepreneur“ pochází ze středověké francouzštiny, jehož překlad znamená prostředník nebo zprostředkovatel, doslovně „někdo, kdo je mezi“. V 18. století Richard Contillon uvedl, že podnikání je spojeno s rizikem a pojem podnikatel se vymezil od rentiéra. Rentiér poskytuje kapitál za určitou cenu – rentu a podnikatel uskutečňuje určitý projekt a nese riziko jeho úspěchu či neúspěchu. Na přelomu 18. a 19. století Jean-Baptiste Say uvedl teorii tří výrobních faktorů a dále definoval podnikatele jako hybatele těchto tří výrobních faktorů. Slovo podnikatel

se objevilo i v angloamerickém výrazu – business, jehož význam je obchodování. Pojem podnikání za posledních 15 let zcela zdomácněl a je používán v běžné řeči.

3.1.3 Zakladatelské osobnosti

Na rozvoji podnikové ekonomiky se podílelo několik desítek osobností, z nichž kniha *Podniková ekonomika* jmenuje pouze čtyři: Léon Gomberg, Eugen Schmalenbach, Erich Gutenberg a Günter Wöhe. Jmenované zakladatelské osobnosti vymezili základní kategorie a jejich vztahy, uspořádali a utřídili poznatky a zasloužili se tak o rozvoj vědeckého přístupu k podnikání.

Léon Gomberg

Švýcar Léon Gomberg žil na přelomu 19. a 20. století. Svým dílem se významně podílel na založení obchodních vysokých škol. Jeho stěžejním dílem byl spis „Obchodní nauka a soukromé podnikové hospodářství“. V tomto díle navrhuje vytvoření soukromé podnikové ekonomiky. Za významnou součást podnikového hospodářství považoval Gomberg účetnictví. Nevnímal jej jen jako technicko-početní nástroj, ale jako důležitou součást organizace moderních podniků.

Eugen Schmalenbach

Eugen Schmalenbach žil na přelomu 19. a 20. století v Lipsku, kde vystudoval Vysokou školu obchodní. Působil jako profesor na Vysoké škole obchodní v Kolíně nad Rýnem. Jeho myšlení bylo orientováno na praktickou stránku podnikání. Teorii vnímal jako podstupeň vědy. Schmalenbach prakticky odvodil a teoreticky zdůvodnil existenci fixních a variabilních nákladů, což je považováno za jeho stěžejní přínos do podnikání. Dále se zabýval vědou o bilancích a systémem cenového mechanismu svobodné tržní ekonomiky.

Erich Gutenberg

Erich Gutenberg žil na přelomu 19. a 20. století. Působil jako profesor na různých vysokých školách v Německu. Gutenbergova práce „Základy podnikového hospodářství“ je považována za základ moderní podnikové ekonomiky. Jedná se o syntézu všech doposud získaných poznatků, na kterou navazují všichni podnikoví ekonomové, kteří tvořili souběžně s Erichem Gutenbergem nebo po něm. Ve svém díle uvádí šest výrobních

faktorů, jejichž správnou kombinací je výnos. Výrobní faktory jsou rozděleny na elementární faktory (lidský pracovní výkon, provozní prostředky a materiál) a dispoziční faktory (obchodní a provozní vedení, plánování a organizace).

Günter Wöhe

Günter Wöhe žil na přelomu 20. a 21. století, byl předním ekonomem ve Spolkové republice Německo a byl profesorem na Sárské univerzitě. Věnoval se metodologii základních problémů podnikového hospodářství, teorii daní, problematice správy majetku, financování podnikání a podnikovému účetnictví. Jeho publikace patří mezi klíčové učebnice podnikové ekonomiky v německy mluvících zemích.

3.1.4 Historie podnikání v českých zemích

Historie podnikání u nás se datuje již od dob středověku. Ve 14. století se řemeslníci začali sdružovat do cechů (mincovní, krejčí, ševců a obuvníků, zedníků a kameníků a dalších). V roce 1860 byl císařem vydán živnostenský řád, který uzákonil svobodné podnikání a hospodářskou politiku. Tento řád však neřešil vztah mezi zaměstnavatelem a zaměstnancem. Po roce 1918 se stal první právní normou upravující podnikání v Československé republice. Mezi nejstarší podniky u nás patří pivovary (Broumovský, pražský pivovar u Fleků, Svijany, Krušovice aj.). Rozmach podnikání přišel v 19. století, kdy vznikají například podniky Laurin & Klement (předchůdce dnešní ŠKODA AUTO a. s.), První česká vzájemná pojišťovna (dnes Česká pojišťovna), Spořitelna česká (dnes Česká spořitelna). Na přelomu 19. a 20. století byl založen obuvnický podnik Baťa. Baťovo podnikání bylo průlomové nasazením politiky nízkých cen, zavedením pásové výroby (podle vzoru Forda) a rozvojem v oblasti marketingu. Podnik Baťa existuje dodnes a je velmi úspěšný nejen u nás, ale i po celém světě. V druhé polovině 20. století za komunistického režimu soukromé podnikání takřka zaniklo a naprostá většina podniků byla zestátněna. Ke změně došlo až v 90. letech po sametové revoluci, kdy podniky byly privatizovány (kupónová privatizace).

3.1.5 Teorie podnikání

Teorie podnikání je rozdělena do několika konceptů. Podle autorů knihy *Základy podnikání* je rozdělena do tří přístupů (ekonomický přístup, psychologický přístup a sociálně-ekonomický přístup) a podle autorů knihy *Podnikání malé a střední firmy*

do čtyř pojetí (ekonomické pojetí, psychologické pojetí, sociologické pojetí a právnícké pojetí).

Ekonomický přístup / Ekonomické pojetí

Ekonomický přístup (pojetí) je orientovaný na roli podnikatele v ekonomickém rozvoji. Podle Schumpetera je podnikatel mimořádnou osobou neboli inovátorem, jehož přínosem je změna v produktu nebo změna v technologickém procesu, čímž dynamicky vytváří přidanou hodnotu. Podle Kirznera je podnikatel spekulantem, který dokáže určit nabídku a poptávku. Tuto informaci využije jako šanci k dosažení zisku.

Psychologický přístup / Psychologické pojetí

Psychologický přístup se zaměřuje na hledání charakteristických vlastností podnikatele, jejichž případné nalezení mělo pomoci rozpoznat případně prosperujícího podnikatele. Vzhledem k tomu, že existence takových vlastností nebyla jednoznačně potvrzena, byl tento přístup podroben kritice. Nicméně byl přínosem v poznání charakteristických vlastností pro podnikatele.

„Psychologické pojetí - Podnikání je činnost, která je motivovaná potřebou něco získat, něčeho dosáhnout, vyzkoušet si něco nového a také něco splnit. Podnikání v tomto pojetí je prostředek k dosažení seberealizace, zbavení závislosti a třeba postavení se na vlastní nohy.“ (Veber, Srpová, & kolektiv, 2012, str. 14)

Sociálně-ekonomický přístup

Sociálně-ekonomický se zaměřuje na zkoumání vlivu sociálně-ekonomického prostředí na úspěšnost v podnikání.

Sociologické pojetí

„Sociologické pojetí – podnikání je vytvářením blahobytu pro všechny zainteresované, hledáním cesty k dokonalejšímu využití zdrojů, vytvářením pracovních míst a příležitostí.“ (Veber, Srpová, & kolektiv, 2012, str. 14)

Právnícké pojetí

Jedná se o právní definici dle zákona č. 513/1991 Sb., obchodního zákoníku: „*Podnikáním se rozumí soustavná činnost prováděná samostatně podnikatelem vlastním jménem a na vlastní odpovědnost za účelem dosažení zisku.*“ (Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, § 2) Tato definice již v novém zákoně č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích) není uvedena.

3.2 Základní pojmy, typy, cíle, funkce podnikání

3.2.1 Základní pojmy v oblasti podnikání

3.2.1.1 Podnikání

Podnikáním se rozumí cílevědomá opakovaná činnost, která zahrnuje iniciativní a kreativní přístupy, organizování a řízení procesů a jejímž cílem je praktický přínos, užitek, finanční zisk a osobní uspokojení. Avšak součástí podnikání je i převzetí odpovědnosti za rizika s podnikáním související.

„Podnikání – proces vytváření čehosi jiného, čemuž náleží hodnota prostřednictvím vynakládání potřebného času a úsilí, přebírání doprovodných finančních, psychologických a společenských rizik a získávání výsledné odměny v podobě peněžního a osobního uspokojení. (HISRICH 1996)“ (Veber, Srpová, & kolektiv, 2012, str. 14)

3.2.1.2 Podnik

Podnik je možno definovat mnoha způsoby. Obecně lze podnik považovat za systém, ve kterém dochází k přeměně zdrojů ve statky a služby. Z jiného hlediska je podnik definován jako soubor uspořádaných prostředků, zdrojů, práv a majetkových hodnot, které slouží k provozování podnikatelských činností. Dalším hlediskem je pojetí podniku jako subjektu, který vykonává hospodářskou aktivitu, a to bez ohledu na jeho právní formu.

3.2.1.3 Podnikatel

Podnikatel je osoba, která provozuje podnikatelské činnosti s rizikem rozšíření nebo ztráty vlastního kapitálu. Podnikatel je schopen rozpoznat příležitosti a využít své prostředky k dosažení předem určených cílů a je schopen nést rizika z toho vyplývající. Podnikatel investuje do podnikání své prostředky, čas, snahu a jméno s cílem dosáhnout finančního i osobního uspokojení.

Nový občanský zákoník uvádí definici podnikatele takto: „*Kdo samostatně vykonává na vlastní účet a odpovědnost výdělečnou činnost živnostenským nebo obdobným způsobem se záměrem činit tak soustavně za účelem dosažení zisku, je považován se zřetelem k této činnosti za podnikatele.*“ (Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, § 420)

3.2.2 Zahájení podnikání

Pohnutky, které vedou lidi k podnikání, jsou různé. Některé přivede k podnikání náhoda, někteří nechtějí být „pouhými“ zaměstnanci, někdo pokračuje v rodinné tradici. Jsou i tací, kteří do podnikání vstupují s naivními a romantickými představami. Nicméně, rozhodnutí člověka dát se na podnikatelskou dráhu vždy provází řada pozitivních i negativních faktorů, které by si měl budoucí podnikatel předem vyhodnotit. Publikace *Podnikání malé a střední firmy* uvádí devět důvodů zahájení podnikání.

Sebezáchovný přístup

Velká skupina lidí, kteří nejsou zaměstnáni, nebo nad nimi visí hrozba nezaměstnanosti, se rozhodne podnikat. Jejich představa o podnikání je idealistická a neuvědomují si případná rizika. Často tato skupina nemá vhodné vzdělání potřebné k podnikání a odpovídající kapitál.

Romantický přístup

Tento přístup je charakteristický pro nadšence nebo mladé lidi. Příkladem mohou být lidé, kteří v důsledku neúplných informací, naivních představ a svého nadšení objednájí velké množství zboží, o které pak není takový zájem, jak si představovali.

Podnikatel rozséváč

Tito lidé mají plno originálních nápadů, které ne vždy jsou realizovatelné v daných podmínkách. Zpracování kalkulací, rozpočtů či vedení účetní evidence jsou jim spíše cizí. Protože často přichází s dalšími a dalšími nápady, jejich projekty nebývají dotaženy do konce, a tím se vytváří mnoho ztrátových aktivit.

Podnikání zkusmo

Jedná se o podnikání, které je většinou souběžné s pracovním poměrem. Motivací k takovému podnikání je zvýšení osobních příjmů, ověření podnikatelských schopností, či zvědavost. Příkladem může být příležitostný prodej kosmetiky, pojistných produktů, chov zvířat apod.

Rentiérské podnikání

Existují dva druhy postoje k tomuto druhu podnikání. V prvním případě osoba pronajímá vlastní nemovitost, kterou by jinak nevyužila a svůj příjem z pronájmu tak legalizuje. V druhém případě je pronájem nemovitosti cílevědomý za účelem finanční investice a zisku s minimálními provozními náklady.

Podnikání vyslanců

Jedná se o začínající podnikatele nebo zaměstnance, kteří vystupují jako obchodní zástupci domácích nebo zahraničních firem. Tyto firmy tak postupně získávají na regionálním nebo celostátním trhu lepší pozici, jsou však závislé na zastupovaném subjektu.

Exkluzivní podnikání

V tomto okruhu podnikání se vyskytují podnikatelé, kteří byli špičkovými zaměstnanci odborných pracovišť. Do této skupiny podnikatelů je možno zařadit například lékaře, právníky, projektanty, návrháře apod., kteří se rozhodnout postavit na vlastní nohy. Obvykle nemají problém s počátečním kapitálem a využívají své nabyté znalosti z předchozího zaměstnání. Tento způsob podnikání je rizikem pro původní zaměstnavatele, pokud nemají vhodně ošetřené pracovní smlouvy.

Podnikání jako poslání

Tito podnikatelé se vyznačují jasnou představou o své seberealizaci a svém podnikání. Vnímají podnikání jako své životní poslání, a proto se nenechávají odradit případnými překážkami. Příkladem může být snaha o udržení tradice rodinného podniku.

Tiché podnikání

Tiché podnikání má dvě formy – legální (dle obchodního zákoníku) a nelegální. V obou formách tichý společník figuruje jako věřitel, který podniku zapůjčil finanční kapitál. Tichý společník se podnikání přímo neúčastní, ale předpokládá zhodnocení svého kapitálu. Tento „podnikatel“ nepotřebuje oficiální oprávnění k podnikání, obvykle vystupuje jako nepřímý kupec, poradce, pronajímatel, subdodavatel apod. Příkladem nelegálního podnikání jsou podnikatelské aktivity lidí, kteří mají blízko k různým státním institucím a nechtějí tyto aktivity zveřejňovat a nemohou je legalizovat.

3.2.3 Typy podnikání

Typ podnikání se odvíjí od rozhodnutí podnikatele, kam svůj podnik chce směřovat, jaké má zdroje, finanční plán, jaký má potenciál, zkušenosti, dovednosti a schopnosti. Na základě výzkumu v 500 společnostech definoval Amar Bhidé pět základních typů podniků: podnikání jako životní styl, zdrženlivé podnikání, nadějně podnikání, podnikání s potenciálem vysokého růstu a revoluční podnikání.

Podnikání jako životní styl (Life-style venture)

Mnoho podnikatelů dá přednost podnikání před zaměstnaneckým poměrem. Stačí jim podnikat na místním trhu a nevadí jim, že jejich firma zůstane malá, protože s takovou firmou je méně práce. Je pro ně důležitější zůstat svými vlastními pány, i když by si jako zaměstnanci vydělali více peněz.

Zdrženlivé podnikání (Modest venture)

Tito podnikatelé se pohybují na regionálním trhu, vydělají si více peněz než výše zmínění podnikatelé, avšak ani oni nepřekročí hranici tohoto regionálního trhu. V tomto typu podnikání podnikatel chápe svou aktivitu jako něco víc, než být jen vlastním pánem

a nebyť zaměstnán. Nemá však dostačující schopnosti pro vedení většího podniku. Do tohoto typu také spadají podnikatelé z prvního typu podnikání, kterým se jejich malá firma rozšířila z lokálního trhu na již zmiňovaný regionální v důsledku zvýšení poptávky po jeho produktech.

Nadějně podnikání (Promising venture)

Podnikatelé tohoto typu vstupují do podnikání s jednoznačnou vizí – stát se jedničkou na lokálním, případně i regionálním trhu. Jejich strategie k získání zákazníků je dravější a svůj růst řídí cíleně tak, aby se stále jen zlepšovali. Jsou zároveň i realisty, protože si uvědomují svá omezení. Zakládají si na vlastním financování podniku a na trzích se pohybují poměrně sebejistě.

Podnikání s potenciálem vysokého růstu (High-growth venture)

Podnikatelé s potenciálem vysokého růstu se před počátkem svého podnikání intenzivně věnují průzkumu a analýze trhu. Hledají vhodnou příležitost na trhu, která jim poskytne možnost k založení podniku ve správnou chvíli a s vizí vytvoření a ovládnutí nového trhu. Řízení takovéto společnosti však vyžaduje profesionální management, protože jeho konkurenty budou zavedené firmy.

Revoluční podnikání (Revolutionary venture)

Revoluční podnikatel se najde tak jednou až dvakrát za desetiletí. Tento podnikatel je náročný, nestačí mu přijít jen s unikátním produktem, ale je i schopen pro něj vytvořit nový trh. Stávající firmy obvykle nejsou schopny s ním udržet krok, protože revoluční podnikatel zavádí kompletně nové pojetí podnikání.

3.2.4 Cíle podnikání

Cílem podniku by mělo být přinášet užitek všem subjektům, které jsou zainteresovány do procesů podniku. Různé subjekty mají od podniku různá očekávání. Těmito subjekty jsou: zaměstnanci, zákazníci, dodavatelé, věřitelé, stát a vlastníci.

Hlavním cílem podniků je výroba a prodej výrobků a poskytování služeb zákazníkům. Všechny podniky mají svůj největší cíl - dosáhnout zisku. Na dosažení zisku se odráží výsledek všech činností, které v podniku probíhají. Dosažení zisku však nezáleží

jen na podnikateli, ale i na jeho zaměstnancích, dostupnosti potřebných zdrojů, ale třeba také i na infrastruktuře dané země a především na míře uspokojení zákazníků. Zisk lze definovat jako rozdíl mezi podnikovými výnosy a podnikovými náklady. Hlavním cílem podniku by nemělo být jen dosažení zisku, ale i zvyšování hodnoty již existujícího podniku.

Z dlouhodobého hlediska podnikání se hlavním cílem podniku stává tržní hodnota podniku. Tržní hodnota podniku představuje cenu, za kterou by daný podnik bylo možné prodat. Snahou všech podnikatelů je maximalizovat tržní hodnotu svého podniku, která není tvořena jen hodnotou majetku, ale i dovednostmi a prací zaměstnanců. Nejjednodušeji se určuje hodnota podniku, jehož akcie jsou veřejně obchodovatelné.

3.2.5 Funkce (činnosti) podniku

Činnosti firmy se liší podle charakteru podniku, podle odvětví, podle velikosti, podle vlastnictví, podle právní formy. Tyto funkce jsou odvozené podle typického výrobního průmyslového podniku. Mezi tyto hlavní funkce podniku můžeme zahrnout funkce: prodejní, výrobní, zásobovací, personální, vědecko-technické a správa.

Prodejní funkce

Úkolem prodejní funkce je prodej výrobků nebo služeb na trhu. Tato funkce zahrnuje mnoho dalších činností jako je třeba výzkum trhu, stanovení nabízeného sortimentu výrobků, stanovení cen, platebních podmínek, slev, volba odbytových cest, vlastní prodej, propagace a reklama, servis, poradenská činnost a public relations. Tyto funkce se dají označit jako marketing firmy.

Výrobní funkce

Do výrobní funkce se z hlediska širšího pojetí dají zahrnout všechny podnikové funkce, jako je zásobování včetně zajištění personálu, hmotného majetku, kapitálu, odbytu, správy atd. V užším pojetí výrobní funkce zahrnuje pouze výrobu produktů. U nevýrobních podniků je tato funkce označována za funkci provozní.

Zásobovací funkce

Do zásobovací funkce můžeme zařadit pořízení surovin, materiálu, dlouhodobého hmotného majetku, peněžního kapitálu, pracovních sil a služeb. Z hlediska užšího pojetí zahrnuje zásobovací funkce pouze pořízení surovin, materiálu, součástí včetně jejich dopravy, příjmu, skladování a předávání do výroby. Pořizování ostatních výrobních faktorů zařazujeme do samostatných funkcí.

Personální funkce

Úkolem personální funkce je zajistit klíčový výrobní faktor, tj. pracovníky. Tato funkce obsahuje řadu činností, jako je nábor a výběr pracovníků, zvyšování jejich kvalifikace, vytváření vhodných pracovních podmínek, sociální a kulturní péče o pracovníky apod.

Investiční funkce

Náplní investiční funkce je zajišťování veškerého potřebného dlouhodobého majetku (například pozemků, budov, strojů a zařízení, dopravních prostředků) a zároveň i zajišťování nedlouhodobého hmotného majetku. Všechny investiční činnosti jsou úzce provázány s finanční funkcí, která zajišťuje kapitál potřebný na investice.

Finanční funkce

Úkolem finanční funkce je opatřit podniku finanční prostředky. V širším pojetí lze do financování zahrnout i mimořádné financování při zakládání podniku, sanaci nebo likvidaci, při zvyšování kapitálu, při fúzi nebo změně právní formy podniku. Finanční funkce má zabezpečit finanční rovnováhu podniku včetně optimální kapitálové struktury.

Vědecko-technická funkce

Vědecko-technická funkce se uplatní především v průmyslových podnicích, v nichž je zaměřena na aplikovaný výzkum, vývoj a realizaci nových výrobků a technologií nebo na jejich zdokonalování. Tato funkce se zabývá i běžnou inovací výroby. Například ve strojírenství vědecko-technická funkce zahrnuje technickou přípravu výroby - konstrukční, technologickou, organizační.

Správa

Jedná se o všeobecnou správu nebo všeobecnou administrativu, která zahrnuje různé činnosti převážně administrativního charakteru. Tyto činnosti zajišťují chod celého podniku. Řadíme mezi ně organizaci, plánování, statistiku, účetnictví, právní oddělení, controlling, vnitřní audit apod.

3.3 Podnikání v ČR

Podnikání v České republice upravuje:

- **Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník**, který byl rekodifikován a nabyl účinnosti 1. 1. 2014.
- **Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích)**, který od 1. 1. 2014 nahradil zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník.
- **Zákon č. 455/1991 Sb., živnostenský zákon**, který neprošel žádnými změnami.

3.3.1 Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

Nový občanský zákoník (NOZ) vešel v účinnost 1. 1. 2014 a upravuje české soukromé právo, mimo jiné i pojmy související s podnikáním, z nichž některé původně upravoval zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník. NOZ vymezuje pojmy týkající se právnických osob (např. vznik, název, sídlo, účel, orgány, jednání, zrušení, přeměna, zánik, likvidace). Dále vymezuje pojem korporace, s nímž je spojen pojem obchodní korporace. Upravuje také definici podnikatele. Nově upravuje pojem obchodní firma, který dříve upravoval zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník. Z obchodního zákoníku také přebírá úpravu prokury.

Dále je doplněn o pojmy spolek a fundace, které se stávají právnickými osobami.

3.3.1.1 Vymezení základních pojmů dle NOZ

Dle nového občanského zákona je podnikatelem ten: „*Kdo samostatně vykonává na vlastní účet a odpovědnost výdělečnou činnost živnostenským nebo obdobným způsobem se*

záměrem činit tak soustavně za účelem dosažení zisku, je považován se zřetelem k této činnosti za podnikatele. Pro účely ochrany spotřebitele a pro účely § 1963 se za podnikatele považuje také každá osoba, která uzavírá smlouvy související s vlastní obchodní, výrobní nebo obdobnou činností či při samostatném výkonu svého povolání, popřípadě osoba, která jedná jménem nebo na účet podnikatele. Za podnikatele se považuje osoba zapsaná v obchodním rejstříku. Za jakých podmínek se osoby zapisují do obchodního rejstříku, stanoví jiný zákon. Má se za to, že podnikatelem je osoba, která má k podnikání živnostenské nebo jiné oprávnění podle jiného zákona.“ (Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, § 420 a § 421)

„Obchodní firma je jméno, pod kterým je podnikatel zapsán do obchodního rejstříku. Podnikatel nesmí mít víc obchodních firem. Ochrana práv k obchodní firmě náleží tomu, kdo ji po právu použil poprvé. Kdo byl dotčen ve svém právu k obchodní firmě, má stejná práva jako při ochraně před nekalou soutěží. Obchodní firma nesmí být zaměnitelná s jinou obchodní firmou ani nesmí působit klamavě. Člověk se zapíše do obchodního rejstříku pod obchodní firmou tvořenou zpravidla jeho jménem. Změní-li se jeho jméno, může používat v obchodní firmě i nadále své dřívější jméno; změnu jména však uveřejní. Zapiše-li se člověk do obchodního rejstříku pod jinou obchodní firmou než pod svým jménem, musí být zřejmé, že nejde o obchodní firmu právnické osoby.“ (Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, § 423, § 424 a § 425)

3.3.2 Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník

Obchodní zákoník nabyl účinnosti 1. 1. 1992 a byl zrušen ke dni 1. 1. 2014. Část ustanovení obchodního zákoníků byla zcela zrušena a část jich byla přenesena do NOZ (např. definice podnikatele, prokura, obchodní firmy). Obsahoval i pojem podnikání a podnik, které dnes nejsou v žádném zákoníku doslovně uvedeny. Právní úprava týkající se obchodních společností a družstev byla přenesena do nově vzniklého zákona č. 90/2012 Sb. o obchodních korporacích a družstvech (zákon o obchodních korporacích).

3.3.2.1 Vymezení základních pojmů dle zákona č. 513/1991 Sb.

Obchodní zákoník uváděl definici podnikání jako soustavnou činnost prováděnou samostatně podnikatelem vlastním jménem a na vlastní odpovědnost za účelem dosažení zisku. (Synek, Kislingerová, & kol., 2010, str. 12)

Dále obchodní zákoník definoval pojem podnik jako soubor hmotných, osobních a nehmotných složek podnikání. Podniku tedy náleží: věci, práva, jiné majetkové hodnoty náležející podnikateli, sloužící nebo mající sloužit k provozu podniku. (Synek, Kislingerová, & kol., 2010, str. 12)

3.3.3 Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích)

Zákon o obchodních korporacích (ZOK) vešel v účinnost 1. 1. 2014 a v určité části nahradil obchodní zákoník. Zákon se zabývá především zákonnou úpravou obchodních společností, a to veřejné obchodní společnosti, komanditní společnosti, společnosti s ručením omezeným akciové společnosti a družstev. Zákon definuje společná ustanovení, založení obchodní korporace, jednočlenná společnost, vklad, základní kapitál, podíl, orgány obchodní korporace, vyloučení člena statutárního orgánu obchodní korporace z výkonu funkce, podnikatelská seskupení, neplatnost obchodní korporace, zrušení a zánik obchodní korporace a ustanovení o likvidaci. Dále se zabývá právní úpravou jednotlivých korporací (základní podmínky fungování, založení, rozložení vnitřní struktury orgánů, odpovědnost členů, zrušení atd.).

3.3.3.1 Vymezení základních pojmů dle ZOK

„Obchodními korporacemi jsou obchodní společnosti (dále jen „společnost“) a družstva. Společnostmi jsou veřejná obchodní společnost a komanditní společnost (dále jen „osobní společnost“), společnost s ručením omezeným a akciová společnost (dále jen „kapitálová společnost“) a evropská společnost a evropské hospodářské zájmové sdružení. Osobní společnost může být založena jen za podnikatelským účelem nebo za účelem správy vlastního majetku.“ (Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), § 1)

3.3.4 Zákon č. 455/1991 Sb., živnostenský zákon

Živnostenský zákon nabyt účinnosti 1. 1. 1992 a upravuje základní podmínky podnikání fyzických a právnických osob. Upravuje pojem živnost a podmínky provozování živnosti. Podrobně se zabývá jednotlivými druhy živností, vznikem, změnou a zánikem živnostenského oprávnění a jeho součástí je seznam živností.

3.4 Typologie podniků

Typologií podniků se rozumí třídění podniků z mnoha různých hledisek. Jednotlivé subjekty se vzájemně liší, ale lze u nich najít společné znaky. Podle těchto znaků je možno podniky dělit do několika skupin – typů (podle právní formy, podle sektorů a hospodářských odvětví, podle velikosti, podle typu výroby a sdružení podniků).

3.4.1 Podniky podle právní formy

3.4.1.1 Podnik jednotlivce

Vlastníkem takového podniku je jedna osoba, která podniká v malém rozsahu. Jednou z výhod tohoto typu podnikání je, že k založení stačí menší kapitál. Nevýhodou je životnost firmy, která je omezena délkou života majitele a také jeho neomezené ručení za dluhy.

Živnost

Obvyklou formou podniku jednotlivce je živnost. Živnost může provozovat fyzická osoba i právnická osoba. Jednotlivec, aby se stal živnostníkem, musí splňovat množství podmínek, které vyplývají ze zákona (např. osoba starší 18 let, bezúhonná, způsobilá k právním úkonům atd.).

Živnostenský zákon definuje pojem živnost následovně: *„Živností je soustavná činnost provozovaná samostatně, vlastním jménem, na vlastní odpovědnost, za účelem dosažení zisku a za podmínek stanovených tímto zákonem.“* (Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), § 2)

Živnostenský zákon definuje živnosti ohlašovací a koncesované. Živnosti ohlašovací jsou provozovány na základě ohlášení. Dále se dělí na živnosti řemeslné, vázané a volné. Pro živnosti řemeslné je podmínkou získat vyučení v oboru a praxi. Příkladem je hodinář, truhlář, řezník a uzenář nebo zedník. Odborná způsobilost živností vázaných je stanovena samostatně pro každou z nich. Jedná se například o výrobu, montáž a opravy elektronických zařízení, u nichž je vyžadováno získání průkazu způsobilosti. U živností volných není odborná způsobilost stanovena. Do živností volných se zařazují ty živnosti, které nepatří mezi živnosti řemeslné a vázané, tj. například obchod a služby.

Živnosti koncesované je možné vykonávat pouze na základě povolení – tzv. koncese. Koncesi uděluje živnostenský úřad. Podmínkou udělení je požadované vzdělání nebo absolvování speciálních kurzů. Živností koncesovanou je například taxislužba, pohřební služba a služby soukromých detektivů.

Každý živnostník musí být zapsán v živnostenském rejstříku.

3.4.1.2 Osobní společnosti

Pro osobní společnost je charakteristické, že je tvořena a vlastněna dvěma nebo více osobami. Tyto osoby se společně dělí jak o zisky, tak i o všechny ztráty, za které jsou odpovědní. Společníci se na podnikání podílejí osobně. Výhody a nevýhody tohoto typu podnikání jsou obdobné jako u podnikání jednotlivce, oproti němu však mají výhody v oblasti zajištění kapitálu a v oblasti kvalifikace podnikajících společníků. Značnou měrou závisí stabilita podniku na vzájemném vztahu partnerů, což může být někdy nevýhodou. V České republice existují dvě formy osobních společností – veřejná obchodní společnost a komanditní společnost. Tyto společnosti se zapisují do obchodního rejstříku.

3.4.1.3 Kapitálové společnosti

Charakteristikou kapitálové společnosti je kapitálová účast společníků. Společníci se však osobně neúčastní podnikání a přímého řízení společnosti. Za své závazky společníci ručí pouze do výše svého vkladu. V České republice existují dvě formy kapitálových společností – společnost s ručením omezeným a akciová společnost.

3.4.1.4 Družstvo

Družstvo je organizace, kterou vlastní a provozuje společnost osob. Cílem družstva je přinášet užitek svým členům. Jeho cílem není vytváření zisku. Družstvo má některé podobné rysy jako osobní společnost a některé jako společnost akciová.

3.4.1.5 Veřejný (státní) podnik, nezisková organizace

Veřejný (státní) podnik je podnik založený státem nebo jeho některou organizační složkou. Organizační složky zajišťují služby, jako jsou například pošta, železniční a vodní doprava, správa silnic a dálnic, radiokomunikace, televize a rozhlas. Dále také zajišťují výrobu elektřiny, těžbu uhlí nebo výrobu zbraní. Vlastníkem státního podniku může být výhradně

stát nebo územně správní celky, nebo může být v takzvaném smíšeném vlastnictví. Některé služby (např. obrana státu, jeho bezpečnost, ochrana zdraví a vzdělávání obyvatelstva, ochrana životního prostředí, budování infrastruktury) zajišťuje stát prostřednictvím neziskových organizací. Mohou to být nadace, příspěvkové organizace, rozpočtové organizace apod.

3.4.2 Podniky podle sektorů a hospodářských odvětví

Národní hospodářství se dělí do sektorů dle určitých hledisek. Jedná se například o sektor veřejný, soukromý nebo smíšený. Z jiného hlediska lze národní hospodářství rozdělit do tří sektorů – primárního, sekundárního a terciálního. Do primárního sektoru se řadí například podniky prvovýroby, které získávají statky přímo z přírody, jako je těžební průmysl, lesnictví, zemědělství. Do sekundárního sektoru se řadí například podniky druhovýroby, které zpracovávají prvovýrobou získané statky na spotřební předměty nebo na výrobní prostředky (potravinářský průmysl, textilní průmysl, strojírenství). Do terciálního sektoru se řadí nevýrobní podniky. Jedná se většinou o podniky služeb (doprava, banky, obchod a někdy i energetika a hospodaření s vodou).

Tradičně se ekonomika dělí do tří hlavních sektorů. Jedním sektorem je zemědělství (zemědělství, rybolov a lesní hospodářství). Druhým sektorem je průmysl (těžební a zpracovatelský průmysl, výroba a distribuce elektrické energie, plynu a vody a navíc stavebnictví). Třetím je sektor služeb (obchod, peněžnictví a pojišťovnictví, doprava, skladování a spoje, školství, zdravotnictví, veterinární a sociální činnosti a ostatní služby).

Podniky lze podrobněji klasifikovat dle jejich příslušnosti k jednotlivým hospodářským odvětvím. Hospodářským odvětvím se rozumí část národního hospodářství, které vyrábí stejné nebo podobné výrobky, nebo poskytují určité služby. V České republice se třídí hospodářská odvětví podle tzv. Odvětvové klasifikace ekonomických činností (OKEČ). Průmysl je rozdělen do 17 odvětví, zemědělství do 3 odvětví a služby do 9 odvětví.

3.4.3 Podniky podle velikosti

Podle velikosti se podniky člení na velké, střední a malé. Popřípadě je lze členit podrobněji do velikostních tříd. Měřítkem je počet zaměstnanců, velikost obrátu, kapitálu nebo zisku. Nejpoužívanějším hodnotícím hlediskem je počet zaměstnanců.

V České republice se používá kombinované kritérium. Tímto kritériem je počet zaměstnanců a výše obratu. „Podle Svazu průmyslu České republiky se za malý podnik považuje ten, který má méně než 100 zaměstnanců a jehož roční obrat nepřesahuje 30 mil. Kč, střední podnik má méně než 500 zaměstnanců a obrat menší než 100 mil Kč. Ostatní podniky jsou považovány za velké.“ (Synek, Kislingerová, & kol., 2010, str. 84)

3.4.4 Podniky podle typu výroby

Podniky podle typu výroby lze rozdělit na zemědělské, průmyslové a stavební. Hlavními typy produkčních forem jsou: výroba hromadná, vázaná, druhová, sériová, plynulá a kusová.

Výroba hromadná

O hromadnou výrobu se jedná v případě, že podnik po dobu svého trvání vyrábí jen jeden druh výrobku. Příkladem mohou být elektrárny, lihovary, pivovary, cihelny a další.

Výroba vázaná

V případě vázané výroby podnik vyrábí kromě hlavního výrobku ještě jeden či více výrobků vedlejších nebo sdružených. Dá se říci, že z určitého hlediska je to v podstatě forma hromadné výroby. Příkladem mohou být plynárny, které kromě plynu vyrábí dehet a koks, dále cukrovary, které kromě cukru vyrábí melasu.

Výroba druhová

Druhová výroba zahrnuje výrobu jednoho výrobku, který se vyrábí v různých hmotnostech, velikostech a rozměrech. Příkladem mohou být slévárny, které vyrábí odlitky různých velikostí nebo válcovny, které vyrábí plechy o různé tloušťce nebo cihelny vyrábějící různé druhy a velikosti cihel.

Výroba sériová

Principem sériové výroby je produkce výrobků v sériích. Série jsou skupiny výrobků, které procházejí výrobním procesem najednou. Tento typ výroby je charakteristický pro strojírenství, konfekční průmysl a podobně.

Výroba plynulá

Plynulá výroba spočívá v časově stejných pracovních úkonech, které jdou za sebou v nepřetržitém sledu. Tyto pracovní úkony mění výchozí surovinu ve finální produkt. Výroba plynulá se aplikuje u výroby hromadné nebo výroby sériové.

Výroba kusová

Kusová výroba je charakteristická výrobou jednotlivých kusů nebo malého množství výrobků. Produkty jsou obvykle vyráběny na zakázku. Tato výroba se používá ve stavebnictví, v těžkém strojírenství, ve spotřebním průmyslu (zakázková výroba oděvů nebo nábytku apod.).

3.4.5 Sdružení podniků

3.4.5.1 Kooperace

Termín „výrobní kooperace“ má dvě různá pojetí. Tradičně se tento termín používá pro přímou spolupráci dvou a více výrobních podniků, kde mezi nimi neexistují vztahy nadřízenosti a podřízenosti. Jejich cílem je spolupráce na výrobě finálního statku. Příkladem může být automobilka, která kooperuje s velkým množstvím různých subdodavatelů. Druhé pojetí termínu „výrobní kooperace“ lze chápat jako dobrovolné sdružení právě samotných a autonomních podniků.

Zájmové sdružení a pracovní společenství

Tyto dva druhy kooperace jsou dobrovolnými sdruženími podniků nebo pracovníků. Tato sdružení podporují a prosazují zájmy svých členů, organizují jejich spolupráci, poskytují jim různé služby, spolupracují se zahraničními partnery a podobně. V České republice existuje několik asociací, například Asociace sklářského a keramického průmyslu nebo Asociace textilního, oděvního a kožedělného průmyslu. Dále pak zde existuje například Sdružení automobilového průmyslu. Právní úprava těchto korporací je uvedena v občanském zákoníku.

Konsorcium

Za konsorcium lze považovat dočasně nebo příležitostně sdružené podnikatele za účelem uskutečnění podnikatelského záměru, na který by jednotlivý podnikatel neměl dostatečný kapitál nebo by pro něj podnikání bylo příliš rizikové. Často se jedná o sdružení dvou či více mezinárodních podniků. Naše legislativa tento pojem nezná, ale konsorcium je možné založit na základě smlouvy o sdružení dle občanského zákoníku.

Společný podnik

„Společný podnik je sdružení dvou nebo více podnikatelů, z nichž žádný nemá rozhodující vliv. U nás je typický pro podniky se zahraniční kapitálovou účastí. Představitelem je tzv. joint ventures; je to spojení dvou nebo více nezávislých podniků, nebo jejich částí k tomu, aby uskutečnili určitý specifický cíl. Podnik je řízen managementem vytvořeným z mateřských podniků.“ (Synek, Kislingerová, & kol., 2010, str. 86)

Kartel

Kartel jako forma kooperace byla rozšířena na začátku 20. století, ale v dnešní době jsou kartelové dohody zakázány, jak u nás, tak i v celé Evropě. Nicméně se v současné době vyskytují v neformální podobě. Kartel je tvořen skupinou obchodníků nebo výrobců ze stejného oboru. Ti vytvářejí spojenou prodejní organizaci, která je nazývána syndikát. Cílem této kooperace je zamezit vzájemné konkurenci, a tím zvyšovat zisk. V kartelové smlouvě jsou stanoveny prodejní ceny, rozdělení prodejních oblastí apod.

Trust

Trust, obdobně jako kartel, je u nás zakázán. Původně se jednalo o monopolní spojení obchodních společností v USA, které vznikly převodem akcií do trustu a jejich výměnou za trustové certifikáty. V současné době se pod označením „trust company“ rozumí poskytování poradenské, správcovské a investiční činnosti či dalších služeb jednou firmou. V Československu do roku 1989 existovaly trusty v podobě sdružení podniků stejného zaměření (vlnářské, bavlnářské aj.).

Franchising

Nová forma sdružování podniků se nazývá franchising. Franchising je založen na dlouhodobé ústní nebo písemné smlouvě mezi nezávislými podnikateli, kde jeden subjekt „franchisor“ (poskytovatel franchisy) poskytuje jinému subjektu „příjemci franchisy“ povolení k užívání svého obchodního jména, značky, loga aj. Přitom „příjemce franchisy“ podniká pod svým jménem, na vlastní riziko a neztrácí svou samostatnost. Franchising je výhodný pro obě strany. Podnikateli, který je příjemcem franchisy zajišťuje „franchisor“ různé výhody – možnost většího růstu, různá školení od mateřské společnosti (např. školení managementu), know-how a další služby. „Franchisor“ ušetří počáteční kapitál, provozní náklady a získává další příjmy. V současné době v České republice je příkladem franchisingu McDonald's, OBI nebo Coca-cola.

3.4.5.2 Koncentrace

Při výrobní koncentraci, na rozdíl od kooperace, jsou podniky podřízeny jednotnému vedení, aniž by ztratili svou právní samostatnost, ale mohou ztrácet svou hospodářskou samostatnost. *„Výsledkem koncentrace je trvalé kapitálové spojení právě samostatných podniků, nebo ztráta právní subjektivity původních podniků a vznik nového právního subjektu.“* (Synek, Kislingerová, & kol., 2010, str. 87)

Koncern (Koncernové podniky)

„Koncern je sdružení právně samostatných podniků (tzv. koncernových podniků) podřízených jednotnému vedení. Sám koncern právní subjektivitu nemá. Ke sdružení dochází na základě smlouvy, nebo na základě kapitálové účasti.“ (Synek, Kislingerová, & kol., 2010, str. 88)

Holdingová společnost (Holding company)

Holdingová společnost je mateřskou společností, která vlastní značnou část akcií jiné společnosti, tj. společnosti dceřiné, a tím ji v podstatě ovládá. Mateřská společnost může držet 100 % akcií dceřiné společnosti, ale často k jejímu ovládnutí stačí mnohem menší procento držených akcií. Za výhody holdingové společnosti lze považovat významný podíl na trhu, možnost uskutečnění velkých investičních akcí atd. Nevýhodou

holdingové společnosti je například dvojí zdanění, to však závisí na konkrétní legislativě daného státu. Existuje množství forem a typů holdingových společností.

Fúze (Splynutí)

Za fúzi, neboli splynutí, lze považovat dobrovolné sjednocení dvou nebo více podniků do jednoho jediného. Fúzí podniků vznikne nový podnik a všechny ostatní zanikají, nebo existuje stále jeden podnik a ostatní do něho „vplynou“. K fúzi se podniky rozhodují proto, že je to v jejich zájmu. Protože vždy fúze není veřejným zájmem, je ve státech s tržní ekonomikou ošetřována právní úpravou a sledována státními orgány. V České republice je každá fúze schvalována Úřadem pro ochranu hospodářské soutěže. Fúze je rozdělena do tří typů: horizontální (spojení dvou podniků stejné výrobní fáze a odvětví), vertikální (spojení podniků s různými na sebe navazujícími výrobními fázemi) a konglomerátní (spojení podniků bez recipročního vztahu).

Nadnárodní společnost

Výsledkem mezinárodního obchodu, společného podnikání a zakládání dceřiných podniků jsou nadnárodní společnosti. Nadnárodní společnosti mají své zakladatelské a řídicí centrum v mateřské zemi, ale pobočky mají v jiných zemích. Tvoří organizační celek, který funguje v mnoha zemích. K největším nadnárodními společnostem patří např. IBM, General Electric, Toyota.

4 Praktická část

4.1 Obchodní korporace (porovnání původního a nového zákona)

4.1.1 Veřejná obchodní společnost

Ve veřejné obchodní společnosti podnikají alespoň dvě osoby, které ručí za závazky společnosti společně a nerozdílně. V ZOK není uvedena formulace, že ručí celým svým majetkem. V ZOK již také není uvedeno, že společníkem může být jen fyzická osoba, která splňuje všeobecné podmínky pro provozování živnosti. Pokud je společníkem právnická osoba, zůstává ustanovení o vykonávání práva a povinností společníka beze změny. Nově ZOK uvádí, že společníkem nemůže být ten, na jehož majetek byl prohlášen v posledních třech letech konkurz, nebo byl návrh na insolvenční řízení zamítnut pro nedostatek majetku, nebo byl konkurz zrušen proto, že jeho majetek je zcela nepostačující.

Ustanovení o označení veřejné obchodní společnosti zůstává beze změny, a to, že společnost musí obsahovat označení „veřejná obchodní společnost, nebo to může být nahrazeno zkratkami „veř. obch. spol.“ nebo „v. o. s.“. Pokud název společnosti obsahuje jméno alespoň jednoho ze společníků, postačí označení „a spol.“.

Společenská smlouva musí obsahovat údaje o firmě, předmětu podnikání, určení společníků, jejich vzájemné vztahy, práva a povinnosti. Změnou však je, že pokud není uvedeno jinak ve společenské smlouvě, podíly všech společníků jsou stejné. Ke změně společenské smlouvy je zapotřebí všech hlasů společníků.

Vkladová povinnost je beze změny - každý společník je povinen splatit vklad ve lhůtě, a to v rozsahu, který je uveden ve společenské smlouvě. Nově je ustanoveno, že při prodlení je společník povinen zaplatit dvojnásobek úroku z prodlení z dlužné částky, původně úrok z prodlení byl ve výši 20 % z dlužné částky. Nově je také ustanoveno, že určuje-li společenská smlouva, je možno společníka, který v určité lhůtě nesplnil vkladovou povinnost, ze společnosti vyloučit. Toto však neplatí, pokud jsou společníci jen dva. Nově je možné vkladovou povinnost splnit provedením práce nebo poskytnutím služby, pokud to však připouští společenská smlouva. Další změnou je, že společník má právo na náhradu výdajů, které vynaložil při zařizování záležitostí společnosti.

Statutárním orgánem společnosti jsou všichni společníci, kteří splňují požadavky. Společenská smlouva může určit k vedení společnosti jen některého nebo některé společníky. Ustanovení o vedení společnosti zůstává beze změny i přesto, že je to jinak slovně formulováno. Každý společník může nahlížet do všech dokladů společnosti, což také zůstává beze změny. V zákoně o obchodních korporacích není uvedeno, že společník může z funkce statutárního orgánu odstoupit.

Zákaz konkurence neprochází žádnou změnou - společník nesmí bez svolení ostatních společníků podnikat v předmětu podnikání společnosti, a to ani ve prospěch jiných osob. Společník nesmí být statutárním nebo jiným orgánem nebo členem orgánu společnosti s obdobným předmětem podnikání. Společenská smlouva však může zákaz konkurence upravovat jinak.

Zisk a ztráta se dělí mezi společníky rovným dílem. V ZOK je nově uvedeno, že společník má právo na podíl ze zisku ve výši 25 % z částky, v níž splnil svou vkladovou povinnost. Jestliže nestačí zisk společnosti, rozdělí se zisk mezi společníky v poměru částek, v nichž splnili svou vkladovou povinnost. Toto se uplatňuje, pokud společenská smlouva neurčí jinak.

Společnost se zrušuje: výpovědí společníka, rozhodnutím soudu, smrtí společníka, zánikem společníka právnické osoby, konkurzem. Nově se společnost zrušuje dnem právní moci rozhodnutí o schválení oddlužení některého ze společníků.

Nově zákon o obchodních korporacích formuluje, že převod podílu společníka ve veřejné obchodní společnosti se zakazuje. Avšak dědictví podílu zůstává beze změny.

4.1.2 Komanditní společnost

Komanditní společnost je společnost, v níž alespoň jeden společník ručí za její dluhy omezeně (komanditista) a alespoň jeden společník neomezeně (komplementář). Za dluhy společnosti ručí komanditista s ostatními společníky společně a nerozdílně do výše svého nesplaceného vkladu podle stavu zápisu v obchodním rejstříku. Komplementáři v komanditní společnosti musí splňovat požadavky, které stanovuje § 46 ZOK. Společenská smlouva může určit, že statutárním orgánem budou pouze někteří z komplementářů.

Název společnosti musí obsahovat označení: „komanditní společnost“, avšak postačí zkratka „kom. spol.“ nebo „k. s.“. Pokud název společnosti obsahuje jméno komanditisty, ručí za dluhy společnosti stejně jako komplementář. Toto ustanovení zůstává beze změny.

Pokud ze společných ustanovení neplyne něco jiného, použijí se na komanditní společnost přiměřeně ustanovení o veřejné obchodní společnosti, toto ustanovení z části zůstává stejné, avšak v obchodním zákoníku bylo navíc uvedeno, že na právní postavení komanditistů se vztahuje ustanovení o společnosti s ručením omezeným. Toto v zákoně o obchodních korporacích není výslovně formulováno.

Komanditista splní vkladovou povinnost ve výši a způsobem určeným ve společenské smlouvě, jinak v penězích a bez zbytečného odkladu po vzniku své účasti ve společnosti. V zákoně o obchodních korporacích již však není uvedena určitá částka, jako byla uvedena v obchodním zákoníku. Obchodní zákoník uváděl minimální vklad komanditisty 5000 Kč.

Rozdělení zisku neprochází žádnou změnou, zisk se rozdělí mezi komanditisty a komplementáře rovným dílem. Dále se mezi komanditisty dělí v poměru, který stanovila společenská smlouva, neurčí-li společenská smlouva jinak, zisk se dělí v poměru splacených vkladů. Komplementáři si dále zisk dělí rovným dílem.

V zákoně o obchodních korporacích se vyskytuje nový pojem, a to pojem komanditní suma. *„Pokud společenská smlouva určí, že komanditisté ručí za dluhy společnosti do výše určené částky (dále jen „komanditní suma“), uvede se tato částka ve společenské smlouvě. Nelze sjednat nižší komanditní sumu, než kolik činí vklad komanditisty.“* (Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), § 129)

Ustanovení o komanditní společnosti obsažená v zákoně o obchodních korporacích se často odvolávají na ustanovení o veřejné obchodní společnosti.

4.1.3 Společnost s ručením omezeným

Společnost s ručením omezeným (dále jen s. r. o.) je společnost, ve které společníci ručí za dluhy společnosti nerozdílně a pouze do výše nesplacené vkladové povinnosti podle stavu zapsaného v obchodním rejstříku. Nově v obecném ustanovení není uvedeno, že základní kapitál je tvořen vklady společníků. Počet členů s. r. o. byl původně omezen na maximálně 50 členů, nově může být počet členů neomezený. Obchodní zákoník uváděl, že: *„Společnost s ručením omezeným s jediným společníkem nemůže být jediným zakladatelem nebo jediným společníkem jiné společnosti s ručením omezeným. Jedna fyzická osoba může být jediným společníkem nejvýše tří společností s ručením omezeným.“* (Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, § 105) Nově může být fyzická osoba i celá společnost společníkem či zakladatelem jakéhokoli počtu společností s ručením omezeným. Beze změny zůstává, že s. r. o. je založena společenskou smlouvou.

Podíl společníka představuje poměr jeho vkladu k výši základního kapitálu, pokud však společenská smlouva neurčí jinak.

Název společnosti musí obsahovat označení „společnost s ručením omezeným“, ale stačí pouze zkratka „spol. s. r. o.“ nebo „s. r. o.“

Novým ustanovením je, že mohou vzniknout dva druhy podílů. V obchodním zákoníku se hovořilo pouze o podílu obchodním. Nově se jedná o druh podílu, ke kterému se vážou práva a povinnosti, a ke kterému práva a povinnosti nenáleží. Každý společník může vlastnit více druhů podílů.

Novinkou, kterou přináší ZOK je, že podíl společníka může být představován kmenovými listy. Kmenový list je cenný papír na řad, nelze ho vydat jako zaknihovaný cenný papír. S kmenovými listy není možné obchodovat na evropském regulovaném trhu ani na jiném veřejném trhu. Pokud společenská smlouva dovolí vznik více podílů pro jednoho společníka, je možné, aby společnost vydala kmenový list pro každý podíl. Kmenový list je možno vydat pouze k podílu, jehož převoditelnost není omezená nebo podmíněná. Kmenový list obsahuje tyto údaje: označení, že se jedná o kmenový list, identifikaci společnosti, výši vkladu připadající na podíl, identifikaci společníka, označení podílu. Pokud byl vydán hromadný kmenový list, musí také obsahovat údaj o tom, kolik kmenových listů nahrazuje a označení podílu, které nahrazuje.

ZOK nově uvádí pojem seznam společníků, v původním obchodním zákoníku nebylo rozepsáno, jaké náležitosti se do seznamu společníků píší. Dříve bylo uvedeno jen to, že jednatele jsou povinni vést seznam společníků.

Nejdůležitější změnou, která je v ZOK obsažena je, že vklad jednoho společníka činní minimálně 1 Kč, původně vklad jednoho společníka musel činit alespoň 20 000 Kč. Společenská smlouva může určit výši vkladu společníka. Výše vkladu může být pro jednotlivé podíly stanovena rozdílně. Vkladová povinnost 1 Kč tedy určuje, že i základní kapitál je 1 Kč, původně byl základní kapitál 200 000 Kč. Společník je povinen splatit svůj vklad nejpozději do pěti let od vzniku společnosti. Změna nastává, pokud společník ve stanové lhůtě nesplatil svůj vklad. Oproti původním 20 % z nesplacené částky teď již bude muset zaplatit dvojnásobek sazby úroku z prodlení. Úrok z prodlení upravuje jiný právní předpis. V případě, že společník je v prodlení s vkladovou povinností, může být valnou hromadou vyloučen. V případě vyloučení musí společník nově odevzdat i kmenový list. Pokud společnost zakládá jediný společník, nemusí být nově podle ZOK při zakládání společnosti splacen peněžitý vklad v plné výši najednou. Vklad společníka může být jak peněžitý, tak i nepeněžitý, nově je nutné ocenění nepeněžitého vkladu znalcem, kterého určí soud.

Společenská smlouva musí obsahovat: firmu společnosti, předmět podnikání, určení společníků, výši vkladů a základního kapitálu, určení jednatelů, určení správce vkladů. Nově musí obsahovat: určení druhů podílů každého společníka, u nepeněžitého vkladu popis a jeho ocenění.

Nově jsou uvedené v zákoníku § 155 a § 156 o právu na informace, v původním zákoníku je toto ustanovení zahrnuto v § 122 odstavec druhý. Společníci mají právo na informace o záležitostech společnosti a mají právo nahlížet do dokladů společnosti.

Žaloba společníka je nyní v ZOK podrobněji rozepsaná než byla v obchodním zákoníku. K žádným změnám v této oblasti nedochází.

Společníci se podílejí na zisku v poměru svých podílů. V ZOK je oproti obchodnímu zákoníku výslovně řečeno, že pokud společenská smlouva neurčí jinak, podíl na zisku se vyplácí v penězích. Podíl na zisku lze vyplatit, pokud je výsledek hospodaření kladný.

Nejvyšším orgánem společnosti s ručením omezeným je valná hromada. Následující ustanovení zůstávají beze změny: svolání valné hromady (§ 181 - § 187), průběh a působnost valné hromady. Nově do působnosti valné hromady přibylo rozhodnutí o změně druhu kmenových listů. Pokud se společník nemohl zúčastnit valné hromady, může dodatečně písemně vykonat své hlasovací právo, avšak nejdéle do 7 dnů ode dne konání valné hromady, původně to bylo nejdéle do jednoho měsíce. S tím souvisí i nové ustanovení o rozhodování per rollam (§ 175 - § 177).

Statutárním orgánem společnosti je každý jednatel, případně kolektivní orgán tvořený více jednatelem, v takovém případě postupují jednatele stejně jako u akciové společnosti (§ 440 a § 444). Dle NOZ může být nově jednatelem společnosti nejen fyzická osoba, ale též osoba právnická. Významně se mění odpovědnost a povinnosti jednatelů společnosti.

Kontrolním orgánem společnosti s ručením omezeným je dozorčí rada, která se zřizuje právě a pouze jen u společnosti s ručením omezeným, pokud tak však stanoví společenská smlouva nebo jiný právní předpis. Působnost dozorčí rady se nemění.

Nová právní úprava (ZOK § 51 i NOZ § 159) definuje nové povinnosti a odpovědnost členů orgánů společnosti. Příkladem povinnosti je vykonávat funkci s nezbytnou loajalitou i s potřebnými znalostmi a pečlivostí. Příkladem odpovědnosti orgánu je ručit věřiteli společnosti za její dluh.

Významnou změnou, kterou ZOK přináší, je uvolnění pravidel zákazu konkurence. Zákaz konkurence lze nově souhlasem všech společníků úplně vyloučit.

Oproti obchodnímu zákoníku je v zákoně o obchodních korporacích pojem Finanční asistence § 200 podrobněji rozepsán, avšak jeho ustanovení zůstávají stejná jako v § 120a obchodního zákoníku.

Novinkou také je, že rezervní fondy nejsou povinné u společnosti s ručením omezeným.

ZOK nově upravuje také převody podílů (§ 207) a vystoupení společníka ze společnosti (§ 202). Pokud chce společník převést svůj podíl na jiného společníka, již k tomu není nutný souhlas valné hromady, jak bylo ustanoveno v obchodním zákoníku.

Pokud chce společník převést svůj podíl na třetí osobu, je potřebný pouze souhlas valné hromady, již to nemusí být výslovně upraveno společenskou smlouvou. Společník může ze společnosti nově také vystoupit z důvodu svého nesouhlasu s rozhodnutím valné hromady o změnách, které mění povahu podnikání společnosti a účely, za kterými společnost vznikla. Nově také může ze společnosti vystoupit, pokud bylo usneseno uložení o příplatkové povinnosti a společník pro něj nehlasoval.

Pro společnost s ručením omezeným ze zákona nevyplývá povinnost mít internetové stránky, ale pokud je má, je povinná na nich zveřejňovat údaje jako je jméno, sídlo, údaj o zápisu do veřejného rejstříku a další.

4.1.4 Akciová společnost

Akciovou společností je společnost, ve které je základní kapitál rozvržen na určitý počet akcií. Výše základního kapitálu musí činit alespoň 2 000 000 Kč. Dnes je možné základní kapitál vyjádřit v eurech tj. 80 000 EUR. Změnou, kterou přináší ZOK je, že společnost nelze založit s veřejnou nabídkou akcií. Obchodní zákoník dle § 162 ustanovoval, že pokud se společnost zakládala s veřejnou nabídkou akcií, její kapitál činil alespoň 20 000 000 Kč. Společnost může být založena jediným zakladatelem, a to právnickou nebo fyzickou osobou. Nově může být společnost založena pouze jednou fyzickou osobou. Oproti původní právní úpravě, kdy k založení společnosti bylo nutné přijmout zakladatelskou smlouvu nebo listinu a stanovy, nyní k založení akciové společnosti stačí pouze přijetí stanov. Stanovy obsahují informace o společnosti jako je například firma, předmět nebo činnost podnikání, výše základního kapitál, druh akcií, které vydává, převoditelnost akcií a další. Novinkou je, že společnosti do svých stanov nemusí uvést informace, které se týkají založení společnosti. Akciová společnost vzniká zápisem do obchodního rejstříku, což zůstává beze změny.

Název společnosti obsahuje označení „akciová společnost“, nebo může být nahrazeno zkratkou „akc. spol.“ nebo „a. s.“

Akcie je cenný papír nebo zaknihovaný cenný papír, s nímž jsou spojena práva akcionáře jako společníka podílet se na řízení společnosti, na zisku a na likvidačním zůstatku při zrušení společnosti likvidací. Akcie může mít formu cenného papíru na řad nebo na doručitele, to platí i pro zaknihované akcie. Pokud společnost vydá akcie na

doručitele, označují se tyto akcie jako akcie na majitele. Akcie na majitele mohou být vydávány jako zaknihovaný cenný papír nebo jako imobilizovaný cenný papír, což je novinkou, kterou přinesla nová právní úprava. Akcie na řad se označuje jako akcie na jméno. Akcie musí obsahovat označení, že jde o akcii, identifikaci společnosti, jmenovitou hodnotu, označení formy akcie, identifikaci akcionáře a údaj o druhu akcie. Dále akcie obsahují číselné označení a podpis člena nebo členů představenstva. Kmenové akcie nemusí obsahovat údaje o druhu a kusová akcie musí obsahovat označení „kusová akcie“. Zákon o obchodních korporacích nově zavádí pojem kusové akcie. Kusové akcie, které může společnost vydat, nemají jmenovitou hodnotu a představují stejné podíly na základním kapitálu společnosti. Společnost však při vydání kusových akcií nemůže vydat akcie s jmenovitou hodnotou. Podíl na základním kapitálu se u kusové akcie určí podle počtu akcií. Na jednu kusovou akcii připadá jeden hlas. Nově je možné vydat i jiné akcie než kmenové a prioritní.

Nově je v ZOK uveden pojem seznam akcionářů (§ 264 - § 268), v původním zákoníku pojem seznam akcionářů nebyl tak obsáhlý. Do seznamu akcionářů se zapisuje pouze akcie na jméno. Tento seznam musí obsahovat jméno akcionáře a dokonce i číslo bankovního účtu.

Akcionář je povinen splatit vklad nejpozději do 1 roku ode dne vzniku společnosti. Akcionář splatí emisní kurz (částka, za kterou společnost vydává akcie) jím upsaných akcií v době, kterou určují stanovy nebo rozhodnutí valné hromady. Pokud je akcionář v prodlení se splacením emisního kurzu, úrok z prodlení z dlužné částky je ve výši dvojnásobku sazby úroku z prodlení. Akcionář může být i vyloučen ze společnosti, pokud vkladovou povinnost nesplní. Akcionáři mají následující práva: právo podílet se na řízení společnosti na valné hromadě nebo i mimo ni, právo na podíl ze zisku, hlasovací právo na valné hromadě, právo na vysvětlení, uplatnění návrhů a protinávrhů a další. Do práv akcionářů nově spadá i možnost kumulativního hlasování, tj. *„Určí-li tak stanovy, volí se členové orgánu společnosti kumulativním hlasováním. Pro účely kumulativního hlasování se počet hlasů akcionářů zjistí tak, že počet hlasů, jimiž akcionář nakládá na valné hromadě, se znásobí počtem volených členů orgánu společnosti. Jestliže se volí členové představenstva i členové dozorčí rady, zjišťuje se pro účely kumulativního hlasování počet hlasů akcionáře pro každý orgán odděleně.“* (Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních

společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), § 354 a § 355) Povinností akcionáře je mít bankovní účet ve státě, který je členem Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj.

Nejvyšším orgánem akciové společnosti je valná hromada. Valná hromada je svolávána představenstvem společnosti, popřípadě jeho členem, alespoň jednou za účetní období, pokud stanovy společnosti neurčí jinak. Valná hromada musí být svolána zveřejněním nebo rozesláním pozvánky, a to nejméně 30 dní před jejím konáním. Valná hromada je usnášeníschopná, pokud jsou přítomni akcionáři vlastníci akcie, jejichž jmenovitá hodnota nebo počet přesahuje 30 % základního kapitálu. Nově ZOK upravuje, že společnost může ve svých stanovách změnit schopnost valné hromady se usnášet. Valná hromada rozhoduje většinou hlasů přítomných akcionářů, není-li ve stanovách nebo v ZOK určeno jinak. Do působnosti valné hromady náleží například: rozhodování o změně stanov, změny výše základního kapitálu, volba a odvolání členů představenstva, statutárního ředitele, dozorčí rady nebo správní rady, dále pak schválení účetních uzávěrek, zrušení společnosti a další. ZOK nově upravuje, že stanovy musí obsahovat působnost valné hromady. Tak jako u společnosti s ručením omezeným, je nově možné rozhodovat a hlasovat metodou per rollam.

Hlavní změnou, kterou ZOK přináší je, že zakladatelé mohou zřídit různé systémy vnitřní struktury společnosti. Týká se to zejména dalších orgánů společnosti. Zakladatelé si mohou vybrat ze dvou systémů, a to jsou dualistický systém a monistický systém. U dualistického systému vnitřní struktury společnosti se k valné hromadě dále zřizuje představenstvo a dozorčí rada. V původním zákoníku byl jedinou možností dualistický systém vnitřní struktury společnosti. U monistického systému se vedle valné hromady zřizuje také správní rada, která je doplněna o statutárního ředitele.

Statutárním orgánem v dualistickém systému je představenstvo, kterému přísluší obchodní vedení společnosti. Statutárním orgánem může být právnická i fyzická osoba. Členy představenstva volí a odvolává valná hromada, pokud však stanovy neurčí tak, že tato působnost náleží dozorčí radě. Pokud stanovy neurčí jinak, představenstvo má 3 členy. Představenstvo volí a odvolává svého předsedu a zajišťuje řádné vedení účetnictví. Představenstvo rozhoduje většinou hlasů přítomných členů. Zákaz konkurence platí pro všechny členy představenstva, to znamená, že člen nesmí podnikat v předmětu činnosti

společnosti, a to ani ve prospěch jiných osob. Člen představenstva nesmí být členem statutárního orgánu jiné právnické osoby se stejným nebo obdobným předmětem činnosti. Člen představenstva se nesmí účastnit na podnikání jiné obchodní korporace jako společník s neomezeným ručením. Působnost představenstva je dle zákona 1 rok. Společnost je povinna zřídit dozorčí radu, která dohlíží na výkon působnosti představenstva a na činnost společnosti. Pokud neurčí společenská smlouva jinak, dozorčí rada má 3 členy. Dozorčí rada kontroluje účetní uzávěrky, určuje své členy, volí a odvolává svého předsedu. Člen dozorčí rady nesmí být současně i členem představenstva a to platí i naopak. Pro členy dozorčí rady platí stejný zákaz konkurence jako pro členy představenstva. Působnost dozorčí rady je zákonem stanovena na 3 roky.

V monistickém systému je statutárním orgánem statutární ředitel, kterému náleží obchodní jednání společnosti. Jeho působnost, povinnosti a práva jsou shodná jako u představenstva v dualistickém systému. Jako kontrolní orgán se zřizuje správní rada, její působnost, práva a povinnosti jsou totožné s povinnostmi dozorčí rady. Zákon o obchodních korporacích umožňuje, aby statutární ředitel byl i zároveň předsedou správní rady, a to i obráceně. Správní rada určuje základní zaměření obchodního vedení společnosti a dohlíží na jeho řádný výkon. Statutárním ředitelem a předsedou správní rady však může být jen fyzická osoba, oproti členům orgánu v dualistickém systému, kde členem může být i osoba právnická.

Nově ZOK ustanovuje, že funkční období členů orgánů upravují stanovy, tj. že funkční období může být libovolné. Nově je také možné, že počet členů těchto orgánů určují stanovy.

Akciová společnost má nově povinnost zřídit internetové stránky společnosti. Na těchto stránkách je společnost povinna uvádět stejné údaje jaké jsou uvedeny na obchodních listinách. Dle § 435 NOZ je podnikatel povinen uvádět údaj o jménu, sídlu a údaj o zapsání do obchodního rejstříku.

Stejně jako u společnosti s ručením omezeným již není rezervní fond povinný.

4.1.5 Družstvo

„Družstvo je společenstvím neuzavřeného počtu osob, které je založeno za účelem vzájemné podpory svých členů nebo třetích osob, případně za účelem podnikání.“ (Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), § 552) Změnou, kterou přináší ZOK je, že družstvo má nejméně 3 členy bez ohledu, zda se jedná o fyzické či právnické osoby. V obchodním zákoníku to původně bylo nejméně 5 členů nebo 2 právnické osoby.

Orgány družstva zůstávají beze změny a jsou to: členská schůze, představenstvo, kontrolní komise a jiné orgány zřízené stanovami.

Definice malého družstva (do 50 členů) zůstává též beze změny. Statutárním orgánem v „malém družstvu“ je předseda družstva, kontrolní komisi „malé družstvo“ zřizovat nemusí, neboť její funkci plní členská schůze.

Dále již v ZOK není uvedena výše základního kapitálu, podle obchodního zákoníku byl základní kapitál 50 000 Kč.

Nově se vyskytuje pojem informační deska, kterou má družstvo povinnost zřídit ve svém sídle. Má být přístupná každý pracovní den v běžnou pracovní dobu všem členům. Informační desku je možno zpřístupnit členům družstva prostřednictvím internetových stránek.

Další změnou, kterou zákon o obchodních korporacích obsahuje, je počet osob potřebných ke svolání členské schůze. Nově postačí 10 % členů družstva, kteří mají nejméně jednu pětinu hlasů. Původně ke svolání členské schůze stačila jedna třetina členů družstva.

Založení družstva, vklady, práva a povinnosti členů jako je vznik a zánik členství, vypořádací podíl a další, zůstávají beze změny.

4.1.6 Spolek

Spolek je od 1. 1. 2014 zvláštní formou právnické osoby uvedený v NOZ. Spolek je založen alespoň třemi osobami, které spojují společné zájmy. Je to samosprávný a dobrovolný svazek členů. *„Hlavní činností spolku může být jen uspokojování a ochrana*

těch zájmů, k jejichž naplňování je spolek založen. Podnikání nebo jiná výdělečná činnost hlavní činností spolku být nemůže. Spolek vzniká dnem zápisu do veřejného rejstříku“. (Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, § 217)

„Orgány spolku jsou statutární orgán a nejvyšší orgán, případně kontrolní komise, rozhodčí komise a další orgány určené ve stanovách. Stanovy mohou orgány spolku pojmenovat libovolně, nevzbudí-li tím klamný dojem o jejich povaze.“ (Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, § 243) Stanovy určí, zda je statutární orgán kolektivní (výbor) nebo individuální (předseda).

4.1.7 Fundace

Tento pojem je nově uveden v NOZ od 1. 1. 2014. *„Fundace je právnická osoba vytvořená majetkem vyčleněným k určitému účelu. Její činnost se váže na účel, k němuž byla zřízena. Fundace je ustanovena zakladatelským právním jednáním nebo zákonem, v nichž musí být určeny i její majetkové zajištění a účel.“* (Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, § 303) Jedná se nejčastěji o nadace či nadační fondy.

5 Zhodnocení výsledků

Výsledkem praktické části práce bylo charakterizování rozdílů a změn, které nastaly novou právní úpravou podnikání v České republice.

V právní úpravě osobních a kapitálových společností jsou některá ustanovení shodná s ustanoveními z obchodního zákoníku, některá obsahují stejnou informaci, ale jsou jinak slovně formulována a některá jsou úplně nová.

Jak u osobních, tak i u kapitálových společností je zákon o obchodních korporacích benevolentnější vůči společníkům a práva společníků chrání více než předchozí legislativní úprava. Příkladem může být u veřejné obchodní společnosti, že společníkem nemůže být ten, na jehož majetek byl prohlášen konkurz. Tato ustanovení lze hodnotit jako podstatná vzhledem k ochraně ostatních společníků.

Za velmi přínosnou úpravu lze považovat, že společníci mohou vkladovou povinnost splnit provedením práce nebo poskytnutím služby.

Za další pozitivum je možno považovat, že nejsou uvedeny částky základního kapitálu u osobních společností, u společnosti s ručením omezeným a u družstev. Pouze u akciové společnosti je minimální vklad určen.

Zákon o obchodních korporacích také přináší možnost, že mohou vzniknout dva druhy podílů. Nově tedy může vzniknout podíl, na který se vážou práva a povinnosti a kterému práva nenáleží. Tuto změnu lze hodnotit kladně, protože toto ustanovení chrání společníky společnosti s ručením omezeným.

Za podstatnou změnu u společnosti s ručením omezeným lze považovat, že podíl společníka může mít podobu kmenového listu, která je cenným papírem.

Za nejpodstatnější změnu u společnosti s ručením omezeným je možné považovat změnu výše základního kapitálu. Dnes stačí pouze jedna koruna k založení společnosti, což může být pozitivem, pro ty, kteří společnost zakládají, ale zároveň to může být negativem pro ty, kteří s danou společností chtějí obchodovat.

Za významnou změnu u akciové společnosti lze pokládat to, že akciová společnost může být založena pouze bez veřejné nabídky akcií, což by podnikatelům mohlo přinést

problém ohledně minimální vkladové povinnosti. Jako negativum lze vnímat, že na základní kapitál se budou muset skládat sami společníci, a ne osoby, které by se mohly stát akcionáři.

Další podstatou změnou je, že společníci si v akciové společnosti mohou vybrat mezi dvěma různými systémy vnitřní struktury společnosti, a to dualistickým systémem, který byl obsažen i v původní právní úpravě, nebo nově monistickým systémem. Tuto změnu lze hodnotit za velmi přínosnou.

Změny ohledně družstev, fundací a spolků jsou v této práci stručně shrnuty.

V tomto zhodnocení jsou uvedeny jen změny, které dle subjektivního názoru je možné považovat za ty nejpodstatnější s největším pozitivním či negativním dopadem na podnikatele v České republice.

6 Závěr

Bakalářská práce popisuje problematiku podnikání českých podnikatelů, jak teoreticky, tak i dle původní a aktuální právní legislativy. Tato práce obecně seznamuje s podnikáním a jeho právní úpravou.

Cílem práce bylo charakterizovat problematiku podnikání a právnických osob od roku 2014. Teoretická část bakalářské práce byla zpracována na základě syntézy zjištěných poznatků z odborné literatury. Touto metodou je souhrnně charakterizováno podnikání obecně, jeho typy, cíle a funkce. V této části je také zahrnuta legislativa, která v České republice podnikání upravuje. V poslední části teoretických východisek je vymezena typologie podniků, která slouží jako teoretický předpoklad pro podnikání.

Hlavním cílem bakalářské práce bylo porovnání a zhodnocení změn vzhledem k tomu, že od 1. 1. 2014 vešel v účinnost nový občanský zákoník a zákon o obchodních korporacích a bylo potřeba analyzovat změny, které pro české podnikatele nastaly. Uvedené změny v praktické části byly analyzovány porovnáním obchodního zákoníku a zákona o obchodních korporacích, které jsou doplněny o ustanovení z nového občanského zákoníku. Díky této analýze zákonů je možné určit, jaká ustanovení zůstala beze změny a jaká ustanovení zanikla, změnila se, nebo nově vznikla. Celková právní úprava podnikání právnických osob je velmi rozsáhlá, a proto jsou v této práci uvedeny jen ty nejzákladnější a nejdůležitější změny a charakteristiky.

Tato práce přináší celkový pohled na podnikání, jak z teoretického, tak i z praktického hlediska.

7 Seznam použitých zdrojů

7.1 Seznam literatury

- SRPOVÁ, J. ŘEHOŘ, V. a kol. *Základy podnikání*. 1.vyd. Praha: 2010, Grada Publishing. 432 s. ISBN 978-80-247-3339-5
- SYNEK, M., KISLINGEROVÁ, E. a kol. *Podniková ekonomika*. 5. přeprac. vyd. Praha: 2010, C.H.Beck. 498 s. ISBN 978-80-7400-336-3
- VEBER, J., SRPOVÁ, J. a kol. *Podnikání malé a střední firmy*. 3. aktualiz.vyd. Praha: 2013, Grada Publishing. 336 s. ISBN 978-80-247-4520-6
- ÚZ č.900 - *Nový občanský zákoník 2014*. Ostrava: 2012, Sagit. ISBN 978-80-7208-920-8
- ÚZ č.901 - *Zákon o obchodních korporacích 2014*. Ostrava: 2013 Sagit. ISBN 978-80-7208-921-5

7.2 Seznam internetových zdrojů

- *Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník*. Dostupné online na <http://zakony.centrum.cz/obchodni-zakonik> [cit. 2015-03-07].
- *Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon)*. Dostupné online na <http://zakony.centrum.cz/zivnostensky-zakon> [cit. 2015-03-07].
- JAROŇEK, Petr. *Historie podnikání v Čechách: Jak to všechno začalo a kdy vznikly první podniky?*. 22. 3. 2013. Dostupné online na <http://mladypodnikatel.cz/historie-podnikani-v-cechach-t4444> [cit. 2015-03-07].
- ČINKOVÁ, Martina. *TOP TEN: 10 nejdůležitějších změn u akciových společnostech*. 17. 11. 2013. Dostupné online na z: <http://zakonyvkapse.cz/top-10-10-nejdulezejsich-zmen-u-akciovyh-spolecnosti/> [cit. 2015-03-07].
- KUČEROVÁ, Dagmar. *Nový občanský zákoník zavádí korporace, fundace i rodinný závod*. 6. 6. 2013. Dostupné online na <http://www.podnikatel.cz/clanky/novy-obcansky-zakonik-zavadi-korporace-fundace-i-rodinny-zavod/> [cit. 2015-03-07].
- iPodnikatel.cz. *Víte, na jaké změny se připravit ve vedení obchodních korporací?*. 3. 5. 2013. Dostupné online na <http://www.ipodnikatel.cz/Zalozeni-obchodni->

spolecnosti/vite-na-jake-zmeny-se-pripravit-ve-vedeni-obchodnich-korporaci.html [cit. 2015-03-07].

- MRG. PAVLŮ, Stanislav. *Akciová společnost dle ZOK (2014)*. 24. 2. 2014. Dostupné online na <http://www.hblaw.eu/cz/aktuality/56-akciova-spolecnost-dle-zok-2014.html> [cit. 2015-03-07].
- MRG. PAVLŮ, Stanislav. *Společnost s ručením omezeným od 1. 1. 2014*. 26. 10. 2013. Dostupné online na <http://www.hblaw.eu/cz/aktuality/49-spolecnost-s-rucenim-omezenym-od-1-1-2014.html> [cit. 2015-03-07].
- JUDR. VEPRŮKOVÁ ZÁBOJOVÁ, Jitka. *Právní úprava družstva v zákoně o obchodních korporacích I*. 11. 12. 2013. Dostupné online na <http://www.panelplus.cz/cz/1032.pravni-uprava-druzstva-v-zakone-o-obchodnich-korporacich> [cit. 2015-03-07].
- bvp BRAUN PARTNERS. *Revoluce v civilním právu 2014 : část 1, Co se změní pro s. r. o.* 08 / 2013. Dostupné online na http://www.bpv-bp.com/download/newsalerts/Newsalert_zok_s_r_o_cz.pdf [cit. 2015-03-07].